

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om faderskap och om upphävande av 18 och 22 § i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en översyn av lagstiftningen om internationella faderskapsfrågor. I propositionen ingår bestämmelser om tillämplig lag på faderskapsärenden, bestämmelser om finska myndigheters internationella behörighet i faderskapsfrågor och om erkännande av faderskapsavgöranden som har tillkommit i främmande stat. De föreslagna bestämmelserna ska vara tillämpliga i sådana fall där ärendet har internationell anknytning. Meningen är att bestämmelserna ska fogas till lagen om faderskap.

Enligt förslaget ska i regel lagen i den stat där barnets moder var bosatt när barnet föddes tillämpas på faderskap som följer direkt med stöd av lag. Om barnets moder inte var bosatt i någon stat när barnets föddes, ska enligt förslaget lagen i den stat tillämpas som modern vistades i eller var asylsökande i. Vid bedömningen av vilken stat modern var bosatt i vid barnets födelse ska de vedertagna principerna inom internationell privaträtt tillämpas.

Enligt förslaget ska finska myndigheter vara behöriga i faderskapsärenden när barnet

eller den svarande är bosatt i Finland. I vissa fall ska också det faktum att barnet eller den svarande vistas i Finland eller är asylsökande i Finland utgöra grund för behörigheten. Dessutom föreslås bestämmelser som gör det möjligt att avgöra ärendet i Finland även med lösare anknytning, om det finns särskilda skäl för att avgöra frågan här. I faderskapsärenden tillämpas alltid finsk lag.

Ett utländskt beslut som är giltigt i den ursprungliga staten, ska erkännas i Finland utan särskild fastställelse. I förslaget finns dock bestämmelser om de omständigheter som utgör hinder för erkännande av ett utländskt beslut.

I propositionen föreslås dessutom vissa smärre ändringar av gällande bestämmelser i lagen om faderskap. Dessutom föreslås det att de paragrafer i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur som gäller bestämmande av faderskap direkt med stöd av lag ska upphävas.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och stadfästs.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
1.1 Lagstiftning och praxis.....	4
Tillämplig lag	4
Finska myndigheters internationella behörighet.....	4
Erkännande av faderskapsbeslut som meddelats i främmande stat.....	5
1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	5
1.2.1 Lagstiftning som hör till den internationella privaträtten	5
Sverige.....	5
Norge	6
Danmark	7
Tyskland	7
Schweiz	8
1.2.2 Materiell faderskapslagstiftning	8
Sverige.....	8
Norge	9
Danmark	9
Tyskland	10
Schweiz	10
England och Wales.....	11
1.2.3 Internationella överenskommelser och EG-lagstiftningen	11
1.3 Nuläge	12
Tillämplig lag	12
Finska myndigheters internationella behörighet.....	12
Erkännande av ett utländskt faderskapsbeslut.....	12
2 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	13
2.1 Allmänt.....	13
2.2 Tillämplig lag	13
2.3 Finska myndigheters internationella behörighet i faderskapsärenden	13
2.4 Erkännande av utländska faderskapsbeslut	14
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	14
3.1 Konsekvenser för myndigheterna	14
3.2 Samhälleliga konsekvenser	15
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	15
DETALJMOTIVERING	16
1 LAGFÖRSLAG	16
1.1 Lagen om faderskap	16
7 kap. Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område	17
1.2 Lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur	22
2 IKRAFTTRÄDANDE	22
LAGFÖRSLAG	23
1. Lag om ändring av lagen om faderskap	23
2. Lag om upphävande av 18 och 22 § i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur.....	26

BILAGA	27
PARALLELLTEXT	27
1. Lag om ändring av lagen om faderskap	27
2. Lag om upphävande av v18 och 22 § i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur.....	33

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

1.1 Lagstiftning och praxis

Gällande bestämmelser om internationella faderskapsfrågor ingår i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (*lagen om internationella familjeförhållanden*, 379/1929) och i lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden (352/1980). I lagen om faderskap (700/1975) finns dessutom vissa bestämmelser som är av betydelse för de fall som har internationell anknytning.

Tillämplig lag

I 18 § i lagen om internationella familjeförhållanden finns bestämmelser om när en gift kvinnas barn ska anses som barn av hennes äktenskap. Enligt paragrafen ska frågan bedömas enligt lagen i den stat som kvinnans make vid tiden för barnets födelse tillhörde eller, om han då var död, senast tillhörde.

Lagens 22 § gäller frågan om ett barn som fötts utom äktenskap ska anses som barn i äktenskap antingen på grund av att barnets föräldrar har ingått äktenskap med varandra eller till följd av någon annan omständighet. Enligt paragrafen ska frågan bedömas enligt lagen i den stat som fadern var medborgare i när omständigheten inträffade. I paragrafen finns inte någon rättsregel om tillämplig lag för fastställelsen av faderskapet.

I ett avgörande av högsta domstolen 1983 (HD 1983 II 117) fastställde domstolen att det i finsk internationell privaträtt inte finns någon bestämmelse om tillämplig lag för fastställelse av faderskap och att rättsregeln i 22 § i lagen om internationella familjeförhållanden inte kan tillämpas som sådan på faderskapstalan enligt lagen om faderskap. I fråga om fastställande av faderskapet tillämpades finsk lag. I avgörandet tillämpade högsta domstolen de principer som man hade omfattat i samband med lagändringen om tillämplig lag för hemskillnad och äktenskapsskillnad 1967. Enligt detta skulle i regel domstolslandets lag tillämpas på talan om

dessa frågor. Domstolen ansåg att samma skäl talade för att finsk lag tillämpades också på talan om fastställande av faderskap. I det aktuella fallet talade också det faktum att målet ansågs ha starkare anknytning till Finland än till faderns hemland Schweiz för beslutet om att finsk lag skulle tillämpas. Barnet var nämligen finsk medborgare och bodde i Finland. Enligt schweizisk lag var det möjligt att i andra hand tillämpa lagstiftning som barnet hade närmare anknytning till. Denna bestämmelse kunde för sin del beaktas med stöd av den s.k. återförvisningsprincipen (*renvoi*) i 53 § i lagen om internationella familjeförhållanden.

Frågan om vilken lag som borde tillämpas på talan om *hävande* av faderskap är öppen. I 19 § i lagen om internationella familjeförhållanden finns en bestämmelse enligt vilken rättsförhållandet mellan föräldrar och deras barn i äktenskapet regleras enligt lagen i deras gemensamma medborgarskapsstat. Om de har olika medborgarskap ska lagen i barnets medborgarskapsstat gälla. I rättspraxis har frågan om möjligheten att tillämpa denna bestämmelse på hävande av faderskapet i fråga om maken och ett barn i äktenskapet hittills inte avgjorts.

Lagen om faderskap fick 1983 en bestämmelse enligt vilken en utsaga om *erkännande* i främmande stat kan ges enligt de formföreskrifter som gäller i den staten (15 § 3 mom.).

Finska myndigheters internationella behörighet

Enligt 23 § i lagen om internationella familjeförhållanden får frågor som gäller rättsförhållanden mellan barn utom äktenskap och dess förälder tas upp till behandling i Finland om den svarande har hemvist här i landet eller om barnet är finsk medborgare eller stadigvarande vistas här. I ett prejudikat 1981 av högsta domstolen ansågs det att bestämmelsen var tillämplig på ett ärende om fastställelse av faderskap. I mål HD 1981 II 180 hade barnet hemvist i Finland

och finsk domstol hade sålunda internationell behörighet i fallet.

I lagen finns inga bestämmelser om myndigheters internationella behörighet i ärenden om erkännande av faderskap. Enligt de regionala behörighetsbestämmelser som följer av 6 och 20 § i lagen om faderskap är erkännandet en fråga för barnatillsyningsmannen i barnets moders hemkommun och magistraten i barnatillsyningsmannens verksamhetsområde eller en annan magistrat som bestäms enligt 20 § 2 mom. I praktiken har den internationella behörigheten i ärenden som gällt erkännande kunnat härledas utifrån dessa bestämmelser om regionala behörighet.

Erkännande av faderskapbeslut som meddelats i främmande stat

I lagen om internationella familjeförhållanden finns inga bestämmelser om erkännande av faderskapbeslut som meddelats i främmande stat. Erkännandet av faderskapsavgöranden som meddelats i Danmark, Island, Norge och Sverige regleras i lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden som trädde i kraft 1980. Enligt den lagen gäller laga kraft vunnen dom som avser faderskap och som har getts i ett nordiskt land och fastställelse av faderskap genom erkännande eller på annat sätt under medverkan av en myndighet, i Finland med undantag för de fall som beskrivs i 2 §.

I samband med avgörandet HD 1987:101 måste högsta domstolen som en s.k. prejudiciell fråga ta ställning till rättsverkningarna av ett faderskap som utomlands hade fastställts genom erkännande. I fallet var det inte möjligt att tillämpa lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden. Högsta domstolen ansåg att underhållsskyldigheten i det aktuella fallet kunde motiveras med att faderskapet hade erkänts i utlandet. Eftersom högsta domstolen egentligen skulle ta ställning till frågan om underhållsbidrag är det inte möjligt att dra några allmänna slutsatser om erkännandet av utländska faderskapsavgöranden.

Faderskapsavgöranden som har meddelats utanför de nordiska länderna har registrerats i befolkningsdatasystemet enligt bestämmelserna i befolkningsdatalagen. Det avgörande

som fattats i registreringsfrågan är dock inte ett rättsligt beslut om erkännande av ett utländskt faderskapsavgörande, även om det kan bli nödvändigt med en bred bedömning också av villkoren för registrering.

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

1.2.1 Lagstiftning som hör till den internationella privaträtten

Sverige

De allmänna bestämmelserna om internationella faderskapsfrågor finns i 1985 års lag om internationella faderskapsfrågor (1985:367). I Sverige finns också en lag om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden som motsvarar vår egen lag om detta.

Enligt den svenska lagen om internationella faderskapsfrågor bestäms frågan om faderskap för maken till barnets moder omedelbart enligt lagen i den stat där barnet fick hemvist vid födelsen. Om tillämpningen av den lagen gör barnet faderlöst, bestäms faderskapet omedelbart med stöd av lagen i den stat som barnet blir medborgare i när det föds. Om barnet föds i Sverige ska faderskapet dock alltid bedömas enligt svensk lag (2 §).

I fråga om fastställelse av faderskap genom erkännande (bekräftelse) tillämpas svensk lag. Har bekräftelsen lämnats utomlands, ska den anses giltig till formen om den uppfyller föreskrifterna i den främmande statens lag (3 §). En talan om fastställande eller hävande av ett faderskap ska prövas enligt lagen i den stat där barnet har sitt hemvist när målet avgörs i första instans. Frågan om huruvida ett faderskap omedelbart på grund av lag ska anses hävt genom fastställelse av att en annan man är barnets far bedöms enligt samma lag som har tillämpats vid fastställelsen (5 §).

I lagen bestäms också tillämplig lag för prövning av ogiltigförklaring av ett faderskap. Om talan grundar sig på att den som har lämnat bekräftelsen inte är far till barnet, ska prövningen alltid göras enligt svensk lag. Om talan grundar sig på andra omständigheter

ter kan däremot utländsk lag bli tillämplig (6 §).

Frågan om internationell behörighet har reglerats särskilt för socialnämnd och domstol. Ett faderskap kan fastställas genom bekräftelse under medverkan av en svensk socialnämnd om nämnden är skyldig att utreda faderskapet enligt bestämmelserna om territoriell behörighet i föräldrabalken (3 §).

Svenska domstolar har internationell behörighet i mål om faderskap på följande grunder:

- barnet har hemvist i Sverige
- talan förs mot en man som har hemvist i Sverige eller mot flera män som har hemvist i Sverige och
- det i andra fall med hänsyn till barnets, moderns eller mannens anknytning till Sverige finns särskilda skäl att målet prövas i Sverige.

Ett faderskapsavgörande av en utländsk domstol erkänns i Sverige om det med hänsyn till en parts hemvist, medborgarskap eller annan anknytning fanns skälig anledning att talan prövades i den domstolen. Det utländska avgörandet gäller dock inte i Sverige,

- om det funnits problem med delgivningen
- om avgörandet strider mot en dom om samma sak eller ett annat faderskapsavgörande i annan form som meddelats eller erkänts i Sverige eller
- om det i Sverige eller utomlands pågår en sådan rättegång om faderskapet som kan antas leda till ett avgörande som sannolikt kommer att erkännas i Sverige (7 §).

Särskilda bestämmelser finns om de villkor som ska uppfyllas för att en utländsk fastställelse av faderskap genom bekräftelse ska erkännas i Sverige (8 §). I dessa fall förutsätts det att bekräftelsen gäller i den stat där barnet eller den man som lämnat bekräftelsen hade hemvist eller i en stat där någon av dem var medborgare. En bekräftelse är dock alltid giltig till formen om den uppfyller formföreskrifterna i lagen i den stat där den lämnades. En utländsk fastställelse gäller dock inte i Sverige om den strider mot ett giltigt svenskt avgörande om fastställelse av faderskap genom bekräftelse eller en giltig svensk faderskapsdom. Erkännande får också vägras om faderskapet har bekräftats efter det att en rättegång om faderskapet har inletts i Sverige

eller utomlands och rättegången sannolikt leder till en dom som erkänns i Sverige. Dessutom får erkännande vägras i Sverige om bekräftelsen av faderskapet är uppenbart oriktig.

Särskilda bestämmelser finns om erkännandet av nordiska faderskapsavgöranden (lag om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden, 1979:1001). Avgöranden som meddelats i Schweiz erkänns med stöd av överenskommelsen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område.

Norge

Bestämmelser om internationella faderskapsfrågor finns i 9 kap. i den norska lagen om barn och föräldrar (*lov om barn og foreldre*). I fråga om tillämplig lag anges det att frågor om fastställelse och ändring av faderskap ska avgöras enligt norsk lag (84 §).

Ett faderskap kan fastställas i Norge om modern var bosatt i Norge när barnet föddes (81 §). Ett faderskap får dessutom fastställas i Norge om barnet senare flyttat till Norge, om barnets mor eller intressebevakare (*verge*) önskar att faderskapet ska fastställas där eller om den som uppges som far är bosatt där.

En särskild bestämmelse finns om internationell behörighet för ändring av faderskap. Saken kan handläggas i Norge om någon av dem som har rätt att väcka talan är bosatt i Norge eller om faderskapet ursprungligen har fastställts enligt norsk lag (81 § 2 mom.). Enligt 6 § kan talan väckas av barnet och av vardera föräldern. Talan kan också väckas av en man som tror att han är barnets far.

I den norska lagen finns inga bestämmelser om vilken stats lag som ska vara tillämplig på faderskap direkt med stöd av lag. Det finns dock en bestämmelse enligt vilken ett faderskap omedelbart på grund av utländsk lag i princip ska läggas till grund för ett avgörande i Norge. I detta sammanhang anges det också att man i författningar av lägre rang än lag kan bestämma om konsekvenserna i Norge av utländska faderskapsavgöranden eller att ett enskilt fall kan avgöras på administrativ väg (85 §). Norska bestämmelser finns också om hur nordiska faderskapsavgöranden ska erkännas.

Danmark

Internationella faderskapsfrågor saknar heltäckande bestämmelser. Det finns t.ex. inte några bestämmelser om tillämplig lag i faderskapsärenden. Enligt doktrinen är det vedertaget att på fastställelse av faderskap omedelbart på grund av lag tillämpa lagen i den stat där maken till barnets moder hade hemvist när barnet föddes. Är barnet fött utom äktenskap tillämpas däremot dansk lag.

Domstolarnas behörighet i internationella faderskapsmål regleras i rättegångslagen (*retsplejelov* 456 a § och 456 b §). Enligt lagen kan ett faderskapsmål prövas i Danmark om modern eller barnet har hemvist där eller om den man som är part har hemvist i Danmark eller vistas där. Ett mål kan också tas upp i Danmark om ett mål om mannens dödsbo prövas eller har prövats i Danmark. En dansk domstol har internationell behörighet också i sådana fall där faderskapet till ett barn har registrerats, erkänts eller fastställts av domstol enligt bestämmelserna i den danska barnlagen (*børnelov*).

Enligt 6 § i den danska barnlagen har en man som misstänker att han kan vara far till ett barn rätt att på vissa villkor få faderskapet prövat om han gör en skriftlig anmälan om detta inom sex månader efter barnets födelse. Danska domstolar har internationell behörighet i dessa fall om barnets moder och barnet har hemvist i Danmark (*retsplejelov* § 456 b Stk.2).

I Danmark finns inga särskilda bestämmelser om erkännande av utländska faderskapsavgöranden, med undantag av lagen om nordiska faderskapsavgöranden (*lov om anerkendelse af nordiske faderskabsafgørelser*, nr 158 af maj 1980).

Tyskland

De tyska bestämmelserna om internationella faderskapsärenden ingår i den inledande lagen i den tyska civilkoden (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* EGBGB) som reviderades i sin helhet 1986. Vissa ändringar avseende faderskapsärenden genomfördes ännu 1998.

Bestämmelser om tillämplig lag på ett barns härkomst, dvs. släktskapet mellan ett

barn och en förälder (*Abstammung*) finns i artikel 19 i EGBGB. Enligt den bestäms tillämplig lag av lagen i barnets bosättningsstat. Förhållandet mellan barn och förälder kan dock även bestämmas enligt den lag som gäller enligt föräldrarnas medborgarskap. Lagen i faderns medborgarskapsstat kan sålunda också vara den lag som ska tillämpas på faderskapet. Om barnets moder var gift när barnet föddes, kan dessutom den lagstiftning bli tillämplig som bestämmer vilken lag som ska tillämpas på de allmänna rättsverkningarna av moderns äktenskap (*Allgemeine Ehwirkungen* EGBGB art.14). Enligt den lagen ska på äktenskapets rättsverkningar tillämpas i första hand lagen i makarnas gemensamma eller senast gemensamma medborgarskapsstat om den ena av makarna fortfarande är medborgare i den staten. Saknas sådan stat tillämpas den gemensamma eller nästsenaste gemensamma hemviststatens lag.

Lagvalsnormen i artikel 19 gäller såväl fastställelse av faderskap omedelbart på grund av lag som fastställelse av faderskap genom erkännande eller i domstol. Av olika alternativ ska den lag väljas som ger ett positivt resultat, dvs. lagen i den stat som leder till att barnet får en far.

Alternativen för tillämplig lag på hävande av faderskap (*Anfechtung der Abstammung*, EGBGB art. 20) bestäms också på basis av anknytningarna enligt artikel 19. Det är dock en förutsättning att ett faderskap som avses bli upphävt gäller eller kunde gälla också enligt rättsordningen i den aktuella staten. Ett barn kan dock alltid yrka att faderskapet ska hävas enligt lagen i barnets hemviststat.

Tyska domstolar är internationellt behöriga i faderskapsärenden när kändanden eller svaranden är tysk medborgare eller när antingen kändanden eller svaranden har hemvist i Tyskland. Ett barn kan i tysk domstol yrka att faderskapet ska hävas, om barnet är tysk medborgare eller om barnet har hemvist i Tyskland (*Zivilprozessordnung*, ZPO 640 a § eller *Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FGG 35 b §, 43 §).

Utländska faderskapsavgöranden erkänns i Tyskland med tillämpning av de allmänna bestämmelserna om erkännande av utländska civilrättsliga domstolsbeslut (ZPO 328 § och FGG 16 a §). Enligt dem ska domstolens be-

hörighetsgrund motsvara tysk lag så att en tysk domstol skulle ha internationell behörighet i motsvarande fall enligt tysk lag. Bestämmelsen förutsätter dessutom bl.a. att svaren var korrekt instämd och att beslutet inte strider mot ett tidigare tyskt beslut eller ett tidigare beslut som kan erkännas i Tyskland. Beslutet får inte heller strida mot grunderna i den tyska rättsordningen (*ordre public*).

Schweiz

I Schweiz regleras internationella faderskapsfrågor i förbundsstatslagen 1987 om internationell privaträtt (*Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht*). Enligt den tillämpas på faderskap direkt med stöd av lag och på fastställelse och hävande av faderskap i första hand lagen i den stat där barnets stadigvarande vistelseort (*gewöhnlicher Aufenthalt*, 68 art.) finns. Om ingendera föräldern har hemvist (*Wohnsitz*) i den stat där barnet är bosatt, men barnet och föräldrarna har samma medborgarskap, tillämpas lagstiftningen i deras gemensamma medborgarskapsstat (*Heimatrecht*). Det är i regel tidpunkten för barnets födelse som avgör stadigvarande bostättningsort, hemvist eller medborgarskapsstat (69 art.).

På erkännande av faderskap tillämpas lagen i barnets stadigvarande bostättningsstat, i barnets medborgarskapsstat eller i faderns eller moderns hemviststat eller medborgarskapsstat. En utsaga om erkännande som lämnas i Schweiz ska ha den form som fastställs i schweizisk lag. På hävande av faderskap som baserar sig på erkännande tillämpas schweizisk lag (71 och 72 art.).

I fråga om fastställande och hävande av faderskap bestäms den internationella behörigheten enligt barnets stadigvarande bostättningsort, alternativt enligt lagen i faderns eller moderns hemviststat (66 och 71.3 art.). Om barnet inte har stadigvarande bostättningsort i Schweiz och varken modern eller fadern har hemvist där och om det dessutom skulle vara omöjligt eller synnerligen oskäligt att väcka talan i barnets bostättningsstat eller i moderns eller faderns hemviststat, får talan väckas i Schweiz med stöd av moderns

eller faderns schweiziska hemort (*Heimort*) (67 art.).

Utländska beslut om fastställelse eller hävande av faderskap erkänns i Schweiz om de meddelats i barnets bostättningsstat eller medborgarskapsstat eller i faderns eller moderns hemviststat eller medborgarskapsstat (70 art.).

Utländska erkännanden av faderskap erkänns i Schweiz om faderskapet gäller enligt lagen i barnets bostättningsstat eller där barnets medborgarskapsstat eller enligt lagen i faderns eller moderns hemviststat eller medborgarskapsstat. I Schweiz erkänns också beslut om hävande av faderskap om besluten har meddelats i någon av de nämnda staterna (73 art.).

1.2.2 Materiell faderskapslagstiftning

Sverige

Bestämmelserna om faderskap omedelbart på grund av lag i den svenska föräldrabalken (FB) påminner mycket långt om motsvarande bestämmelser i den finska lagen om faderskap. Om ett barn föds i ett äktenskap betraktas maken som barnets far. Om ett äktenskap upplöses på grund av mannens död, betraktas barn som föds efter detta som barn till den döde, om barnet kan anses vara avlat under äktenskapet (FB 1 kap. 1 §). De svenska registermyndigheterna har haft som praxis att barn som föts under de 310 dagarna efter den äkta makens död har betraktats som hans barn.

I övriga fall fastställs faderskapet genom bekräftelse eller dom. Bekräftelsen ska ske skriftligen och bevittnas av två personer. Barnets mor och socialnämnden ska godkänna bekräftelsen. Om barnet är myndigt ska bekräftelsen godkännas av barnet självt (FB 1 kap. 4 §). Socialnämnden får lämna sitt godkännande endast om det kan antas att mannen är far till barnet.

I samband med en bekräftelse av ett faderskap är det möjligt att förklara att moderns äkta man inte är barnets far, om modern och den äkta mannen godkänner den andra mannens bekräftelse av faderskapet. I dessa fall fastställs det att den man som har

bekräftat faderskapet är far till barnet (FB 1 kap. 2 § 3 mom.).

Om ett faderskap ska fastställas genom dom, ska rätten förklara en man vara far, om det genom en genetisk undersökning är utrett att han är barnets far. Detsamma gäller om det är utrett att mannen har haft samlag med barnets mor under den tid då barnet kan vara avlat och det med hänsyn till samtliga omständigheter är sannolikt att barnet har avlats av honom (FB 1 kap. 5 §). Särskilda bestämmelser gäller för faderskap vid assisterad befruktning.

Norge

Enligt den norska lagen om barn och föräldrar ska som far till ett barn räknas den man som modern är gift med vid barnets födelse. Moderns äkta man räknas dock inte som barnets far om makarna levde i hemskillnad när barnet föddes (3 §). Vad gäller barn som föds efter den äkta mannens död, betraktas barnet som barn till den äkta mannen under samma förutsättningar som enligt svensk lag. Enligt de allmänna råd som tillämpas av norska registermyndigheter räknas barn som fötts högst 320 dagar efter den äkta mannens död som hans barn.

Om faderskapet inte har bestämts enligt bestämmelserna ovan kan mannen erkänna faderskapet. Detta kan ske redan innan barnet är fött. För att erkännandet ska gälla förutsetts det att modern har uppgett mannen i fråga som far till barnet eller har godkänt faderns erkännande. Något godkännande av modern krävs dock inte om föräldrarna är registrerade på samma adress i befolkningsregistret (4 §).

I sådana fall där faderskapet inte är klarlagt omedelbart på grund av lag eller genom erkännande, är myndigheterna skyldiga att utreda faderskapet. En man vars faderskap betraktas som utrett har möjlighet att erkänna faderskapet innan rättegången om fastställande av faderskapet (12 §).

En man kan i dom fastställas som far till ett barn om DNA-analyser visar att han är barnets far (9 §). Om ingen sådan analys finns att tillgå eller om den inte ger klarhet i saken, kan en man som haft samlag med modern fastställas som far till barnet, om samlaget

ägt rum vid en tidpunkt då barnet kan ha blivit avlat, om det inte är uppenbart osannolikt att barnet avlats vid denna tidpunkt. Särskilda bestämmelser finns för de fall där man använt sig av assisterad befruktning och för de fall där modern har haft samlag med flera män under konceptionstiden.

Danmark

Enligt den danska barnlagen (*børnelov*) är den äkta mannen far till barn som föds i äktenskapet, men det finns vissa undantag till denna regel. En äkta man anses inte som far till barnet om makarna var separerade vid tidpunkten för barnets födelse. Ett annat undantag är att modern inom de sista tio månaderna före barnets födelse varit gift med en annan man. Inte heller i detta fall beaktas hemskillnadstiden. Det tredje undantaget gäller sådana fall där barnets moder och hennes äkta man tillsammans anholder om att faderskapet ska utredas (1 § 1 och 2 mom.). Om moderns äktenskap har upplösts på grund av mannens död, betraktas dock ett barn som föds inom tio månader efter dödsfallet som barn till den mannen, om inte föräldrarna var separerade vid tidpunkten för mannens död eller om inte modern begär att faderskapet ska utredas (1 § 3 och 4 mom.). Faderskap omedelbart på grund av lag registreras i samband med registreringen av barnets födelse.

Även annat faderskap än faderskap omedelbart på grund av lag kan registreras i samband med registreringen av barnets födelse. Detta sker om mannen och barnets moder skriftligen förklarar att de gemensamt tar ansvar för omvårdnaden av ett barn som är fött utom äktenskap. I detta sammanhang registreras båda föräldrarna tillsammans som barnets vårdnadshavare (2 och 3 §).

Mannen och barnets moder kan i samband med att mannen lämnar sin utsaga om erkännandet avge förklaringen om omvårdnaden av barnet. Detta får ske redan innan barnet är fött (14 § 1 mom.). Också i dessa fall registreras det erkända faderskapet i samband med registreringen av barnets födelse på motsvarande sätt som ovan (3 §).

I andra fall än de som redan beskrivits ska faderskapet utredas innan ett erkännande av

faderskapet tas emot. Om modern har haft förbindelser med flera män kan en man erkänna barnet endast om en utredning visar att han otvivelaktigt är barnets far (14 § 2 mom.) I doktrinen avses att faderskapet har utretts genom rättsgenetiska undersökningar. Ett erkänt faderskap ska meddelas de andra män som kunde vara fäder till barnet (14 § 3 mom.).

Barnets föräldrar och intressebevakare har rätt att inom sex månader från barnets födelse ta upp en sak om utredning av ett erkänt och registrerat faderskap. (5 §). En man som kunde vara barnets far har också rätt att få faderskapet utrett, om han kräver detta inom sex månader från barnets födelse. Mannen har dock inte denna rätt om moderns äkta man har registrerats som barnets far omedelbart på grund av lag eller till följd av en förklaring av föräldrarna om gemensam omvårdnad eller ett erkännande som tagits emot på grund av en sådan förklaring (6 §).

Faderskapserkännanden tas i Danmark emot av myndigheten *statsamt* som också handlägger faderskapsutredningarna och kan väcka talan i domstol om fastställande av faderskap. Myndigheten får handla på eget initiativ eller på begäran av part.

Rätten kan fastställa att en man är far till ett barn, om det enligt rättsgenetiska undersökningar är uppenbart att han är barnafadern. I andra fall kan en man fastställas som far till barnet, om han har haft samlag med modern under konceptionstiden och det inte föreligger omständigheter som gör det osannolikt att han skulle vara fadern. Har modern under konceptionstiden haft sexuella förbindelser med andra män, förutsätts det dock att ingen av dessa är barnets far enligt rättsgenetiska undersökningar eller att det är osannolikt att någon av dessa skulle vara far till barnet (19 §).

Tyskland

Enligt den tyska civilkoden (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) anses moderns äkta man som far till ett barn om äktenskapet var i kraft när barnet föddes (1592 §). Om barnet föds 300 dagar efter den äkta mannens död betraktas han som barnets far om inte modern ingått ett nytt äktenskap innan barnet

föddes. I sådana fall betraktas den nya maken som barnets far (1593 §).

Om faderskapet enligt dessa regler inte har bestämts omedelbart på grund av lag enligt ovan kan faderskapet fastställas genom erkännande, vilket är möjligt redan innan barnet är fött (1594 §). Ett faderskap kan fastställas genom erkännande oberoende av moderns äktenskap, om barnet föds efter det att äktenskapsskillnad söks. I dessa fall ska faderskapet erkännas inom ett år efter det att skilsmässodomen fått laga kraft. Moderns äkta make vid tidpunkten för barnets födelse ska godkänna erkännandet (1599 §).

Erkännande av ett faderskap kan tas emot av t.ex. den myndighet som motsvarar den finska befolkningsregistermyndigheten (*Standesbeamte*), en auktoriserad tjänsteinnehavare vid barnskyddsmyndigheten inom ungdomsverket (*Jugendamt*) eller en notarie (1597 §). En förutsättning för att erkännandet ska träda i kraft är att modern godkänner det. Om modern inte är barnets vårdnadshavare, godkänns erkännandet av barnet självt eller av barnets lagliga företrädare. Godkännandet görs av barnet självt om det är 14 år eller äldre. Är barnet minderårigt ska samtycke dock inhämtas av barnets lagliga företrädare (1596 §). Erkännandehandlingen överlämnas till barnets föräldrar och barnet samt till behöriga befolkningsmyndigheter (*Standesbeamte*).

Om faderskapet inte har fastställts genom erkännande kan det fastställas genom beslut av domstol. Fadern är den man som har avlat barnet.

Schweiz

Enligt den schweiziska civilkoden (*Schweizerisches Zivilgesetzbuch*, ZGB) är moderns äkta man far till barn som föds i äktenskapet. Den äkta mannen betraktas också som far till barn som föds 300 dagar efter mannens död eller t.o.m. senare, om det kan påvisas att barnen är den avlidne mannens. Om den äkta mannen förklaras död, räknas de 300 dagarna från den tidpunkt då man vet att han råkade i dödsfara eller då man senast fick information om honom (255 art.). Om modern har ingått ett nytt äktenskap är dock den nya äkta maken far till barnet enligt lag (257 art.).

Om barnets far inte har bestämts omedelbart på grund av lag, kan faderskapet fastställas genom erkännande. Erkännandet kan tas emot av befolkningsregistermyndigheten (*Zivilstandsbeamte*). Ett faderskap kan också erkännas i testamente. En domstol kan också ta emot erkännanden av faderskap, om talan angående faderskap har väckts vid domstolen (ZGB 260 art.).

Modern, barnet och barnets rättsinnehavare samt andra berörda kan genom att väcka talan kräva att ett erkänt faderskap hävs. Ett hävande kräver bevis på att mannen i fråga inte är barnets far (260 b art.). En man som har erkänt sitt faderskap får dock kräva hävande endast om erkännandet tillkommit under hot eller av misstag. Talan ska väckas inom ett år från det att vederbörande fick kännedom om erkännandet och om att mannen inte är barnets far eller från det att hotet upphörde eller misstaget rättades till. Talan skall dock väckas senast inom fem år från erkännandet. Barnet får dock kräva hävande av faderskapet ännu ett år efter det att barnet blivit myndigt (ZGB 260 c art.).

Om ett faderskap inte har fastställts genom erkännande, kan det fastställas genom domstolsbeslut. Rätten prövar saken på tjänstens vägnar och har fri prövningsrätt i fråga om bevisen (ZGB 254 art.).

England och Wales

I England och Wales känner man inte till den på kontinenten allmänna seden att fastställa faderskap genom erkännande eller talan. I samband med registreringen av ett barns födelse införs dock också barnets föräldrar i registret (*Births and Deaths Registration Act 1953*). Om modern är gift antecknas hennes man som barnets far. I dessa fall har bägge föräldrarna rätt att begära registrering.

Om modern är ogift registreras den man som barnets far som tillsammans med modern ber om registrering hos vederbörande myndighet. Barnets far får dock registreras på begäran av enbart modern, om hon medför en handling där mannen meddelar att han är barnets far (*statutory declaration*). Handlingen ska vara ifylld och undertecknad av mannen. Mannen får också ensam begära registrering om han medför en motsvarande av

modern undertecknad handling i vilken hon meddelar att mannen är far till det barn som fötts. Vardera föräldern får också ensam begära registrering med stöd av ett avtal som föräldrarna ingått gemensamt om föräldraansvar (*parental responsibility*) eller med stöd av ett domstolsbeslut om föräldraansvar.

Ett faderskap som registrerats får prövas på nytt i domstol i samband med ett mål om t.ex. föräldraansvar eller underhåll eller arv till barnet. Ett sådant beslut binder inte domstolen i andra sammanhang.

1.2.3 Internationella överenskommelser och EG-lagstiftningen

Det finns endast få internationella överenskommelser om internationella faderskapsfrågor. På uppdrag av Internationella civilståndskommissionen (*Commission Internationale de l'Etat Civil — CIEC*) tillkom en konvention 1961 om utvidgad behörighet för myndigheter med rätt att ta emot faderskaps-erkännanden (*Convention portant extension de la compétence des autorités qualifiées pour recevoir les reconnaissances d'enfants naturels*). Syftet med konventionen är att tillåta att faderskap erkänns hos behöriga myndigheter i länder vars lagstiftning inte känner till sådant erkännande. Tyskland, Belgien, Frankrike, Grekland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz och Turkiet har tillträtt konventionen.

En nyare konvention som upprättades 1980 inom ramen för civilståndskommissionen om frivilligt erkännande av faderskap till barn vars föräldrar inte är gifta med varandra har inte trätt i kraft på grund av att den ratificerats av så få stater.

I Europarådet ingicks 1975 en konvention om utomäktenskapliga barns rättsliga ställning. Syftet med konventionen är att förbättra de utomäktenskapliga barnens ställning genom harmonisering av bl.a. den materiella rätten om erkännande av faderskap. Konventionen saknar sålunda betydelse för internationellt privaträttsliga faderskapsfrågor. Finland har inte tillträtt konventionen.

Europeiska unionen har behörighet att utfärda bestämmelser om gränsöverskridande frågor inom familjerätten. Några sådana bestämmelser har dock inte tillkommit om in-

ternationella faderskapsfrågor och det finns inte heller några sådana aktuella projekt under beredning.

1.3 Nuläge

Tillämplig lag

Enligt 18 § i lagen om internationella familjeförhållanden tillämpas lagstiftningen i mannens medborgarskapsstat för att fastställa faderskap omedelbart på grund av lag. Enligt 22 § avgör lagen i faderns medborgarskapsstat frågan om ett utomäktenskapligt barn ska anses som barn i äktenskap.

Bestämmelserna i lagen om internationella familjeförhållanden utgår från en uppdelning av barnen i barn födda i äktenskap och barn födda utom äktenskap. Denna skillnad är inte längre motiverad och iaktas inte i annan gällande lagstiftning om förhållandet mellan far och barn.

Bestämmelserna avspeglar en föråldrad syn enligt vilken mannens intresse är viktigare än barnets intresse i frågor som gäller faderskap. I den senaste tidens internationellt privaträttsliga lagstiftning om barn har reglerna för lagval utgått från barnets behov och barnets bästa. Detta synsätt bör vara dominerande också i de fall som gäller frågan om tillämplig lag för fastställelse eller hävande av ett faderskap.

I dagens läge finns endast ett prejudikat av högsta domstolen i fråga om tillämplig lag vid talan om fastställelse och hävande av faderskap (HD 1983 II 117). Prejudikatet gäller inte tillämplig lag för utredning eller erkännande av faderskap.

Rättsläget är sålunda inte tillfredsställande vad gäller bestämmelserna om tillämplig lag.

Finska myndigheters internationella behörighet

Finska domstolars internationella behörighet att pröva en talan om fastställelse eller hävande av faderskap bestäms enligt 23 § i lagen om internationella familjeförhållanden. Enligt den bestämmelsen får ett mål tas upp i Finland om svaren har hemvist här. Andra behörighetsgrunder är att barnet har finskt medborgarskap eller att det stadigva-

rande vistas här. Behörigheten är alltför bred till vissa delar. Eftersom det numera är allt vanligare med dubbelt medborgarskap, utgör finskt medborgarskap inte längre i sig någon sådan anknytning till Finland som kunde göra det ändamålsenligt att avgöra frågan om faderskap här.

I lagen om internationella familjeförhållanden finns inga bestämmelser om finska myndigheters internationella behörighet i frågor som gäller utredande, erkännande och fastställelse av erkännanden av faderskap. Detta är ett missförhållande eftersom det i praktiken är flerfält vanligare att ett faderskap fastställs efter erkännande än att fastställelsen sker i domstol. För att komma till rätta med saken har bestämmelserna om regional behörighet i lagen om faderskap i praktiken tillämpats också för bedömningen av internationell behörighet. De gör det dock inte möjligt att använda behörighet i alla lägen där det skulle behövas. Det är t.ex. inte möjligt att här reda ut ett faderskap om barnet och modern inte bor i Finland, men mannen har hemvist här.

I gällande lagstiftning regleras det inte heller när de finska domstolarna har internationell behörighet att handlägga en talan om hävande av faderskap.

Erkännande av ett utländskt faderskapsbeslut

Frågan om erkännande av utländska faderskapsavgöranden är i dagens läge reglerade endast i fråga om avgöranden som meddelats i de övriga nordiska länderna. I fråga om andra utländska faderskapsavgöranden saknas reglering. I doktrinen har man av hävd ansett att avgöranden som gäller en persons rättsliga ställning, dvs. status, får erkännas även utan stöd av specialbestämmelser. I dagens läge saknas det dock i lagstiftningen bestämmelser om de villkor som ett utländskt avgörande ska uppfylla för att det ska kunna erkännas i Finland. Det finns inte heller bestämmelser om hur det ska fastställas, om ett utländskt avgörande gäller eller icke gäller här. Det oklara rättsläget kan försvåra livet för dem som bor här men som tidigare har bott utomlands eller som har släktförbindelser till personer i utlandet. Problemen av-

speglas också i magistraternas uppdrag med befolkningsdataregistret.

Av dessa skäl är det nödvändigt att reglera hur utländska faderskapsbeslut ska erkännas.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1 Allmänt

Det föreslås att de bestämmelser i lagen om internationella familjeförhållanden som utslutande gäller faderskapsfrågor ska upphävas och att lagen om faderskap ska få ett nytt kapitel med sådana faderskapsbestämmelser som omfattas av den internationella privaträtten. Meningen är också att på samma gång göra vissa sådana tekniska ändringar i lagen om faderskap som de nya bestämmelserna förutsätter.

Förslagets allmänna syfte är att säkerställa att de far-barn-förhållanden som tillkommit på laglig väg i utlandet rättsligt ska kvarstå när familjemedlemmarna flyttar till Finland. Förslaget avser också att säkerställa att rättsliga tjänster finns att tillgå i fråga om internationella faderskapsärenden för personer som är bosatta i Finland och för sådana finska medborgare som bor annanstans och som har ett särskilt behov av dessa tjänster men som inte har möjlighet till dem i sitt bosättningsland.

2.2 Tillämplig lag

I propositionen finns förslag till nya bestämmelser om faderskap omedelbart på grund av lag och om tillämplig lag på faderskapsfrågor.

Det föreslås att faderskapet för ett barn ska fastställas omedelbart på grund av finsk lag i sådana fall där modern är bosatt i Finland när barnet föds. Finsk lag är då den centrala lagen för barnet i detta skede av livet, och eftersom finsk lag också är lagen för myndigheterna i barnets levnadsmiljö, går det snabbt och enkelt att tillämpa den.

Ett existerande faderskapsförhållande ska skyddas också i sådana fall där faderskapet har följt omedelbart på grund av utländsk lag. Ett sådant faderskap bör godkännas också i

Finland i sådana fall då frågan om förekomsten av faderskapsförhållandet ska prövas här. Därför föreslås det att på faderskap direkt med stöd av lag i princip ska tillämpas den stats lag som myndigheterna tillämpade i moderns bosättningsstat när barnet föddes.

Enligt förslaget ska finsk lag alltid tillämpas på ärenden om utredande, fastställelse och hävande av faderskap, oberoende av om saken handläggs i domstol eller någon annan myndighet. I de flesta fall är den tillämpliga lagen också lagen i barnets bosättningsstat, eftersom finska myndigheters internationella behörighet enligt förslaget i första hand ska bestämmas enligt barnets bosättning. För myndigheterna innebär förslaget att de ska tillämpa sin egen lag vilket underlättar arbetet. Vikten av detta accentueras när man tar hänsyn till att de kvantitativt sett flesta fallen som rör fastställande av faderskap handläggs av kommunala barnatillsyningsmän och magistrater som endast sällan har tillgång till den särskilda expertis som behövs vid tillämpningen av utländsk lag. För en tillämpning av myndighetens egen lag talar också det att en faderskapsfråga huvudsakligen gäller ett existerande faktum där bevismaterialet har större betydelse än lagvalet vid handläggningen.

De nya bestämmelserna leder till att 18 och 22 § i lagen om internationella familjeförhållanden inte längre behövs. De föreslås därför bli upphävda.

I lagen om internationella familjeförhållanden gäller 19 § tillämplig lag på rättsförhållanden mellan föräldrar och barn i äktenskap. När den föreslagna lagen träder i kraft kommer tillämpningsområdet för 19 § att begränsas, eftersom det inte längre kommer att gälla hävande av faderskap. Det föreslås dock inte att bestämmelsen ska upphävas, eftersom andra frågor fortfarande kommer att omfattas av dess tillämpningsområde, särskilt frågan om rätten till underhåll av föräldrarna för barn som är födda i äktenskap.

2.3 Finska myndigheters internationella behörighet i faderskapsärenden

Enligt förslaget ska lagen om faderskap få bestämmelser om myndigheternas internatio-

nella behörighet. Finska myndigheter ska vara behöriga i faderskapsärenden, för det första om barnet är bosatt i Finland. Om barnet inte är bosatt i något land kan behörighet uppstå om barnet vistas i Finland eller är här som asylsökande.

Enligt förslaget ska finska myndigheter ha internationell behörighet också i sådana fall där svaranden är bosatt här. Det ska sålunda fortfarande vara möjligt att i domstol avgöra om en man som är bosatt i Finland är far till ett barn som bor i utlandet eller om faderskapet ska hävas. En man som är bosatt i Finland ska också kunna erkänna sitt faderskap här. Det är sålunda inte nödvändigt att resa till barnets bosättningsstat för att erkänna barnet. Finska barnatillsyningsmän och magistrater ska vara behöriga att ta emot erkännanden och att fastställa faderskap.

Det är ändamålsenligast att finska barnatillsyningsmannatjänster vid rättegångar som gäller fastställelse av faderskap ska gälla endast sådana fall där barnet bor i Finland. Därför föreslås att finska barnatillsyningsmän inte har rätt att använda barnets talan om barnet är bosatt i en främmande stat. En vårdnadshavare som driver barnets talan här kan använda sig av t.ex. de tjänster som advokater med verksamhet i Finland tillhandahåller.

Enligt förslaget ska finska myndigheter också ha internationell behörighet i vissa lägen där ingen av parterna är bosatt i Finland, men de har anknytning till Finland genom barnets eller mannens medborgarskap. Behörigheten ska dock gälla endast sådana fall där det inte är möjligt att avgöra faderskapsärendet i barnets eller mannens bosättningsstat och där det finns något särskilt skäl för att avgöra frågan i Finland. Huruvida tillräckliga skäl föreligger blir en fråga för myndigheten i det enskilda fallet. Frågan behandlas närmare i detaljmotiveringen.

När de föreslagna bestämmelserna om internationell behörighet träder i kraft åsidosätter de i sin egenskap av speciallag tillämpningen av 23 § i lagen om internationella familjeförhållanden i ärenden som gäller faderskap. Den nämnda paragrafen förblir dock i kraft eftersom den enligt sin formulering gäller domstolars internationella behörighet i t.ex. frågor om underhåll för barn.

2.4 Erkännande av utländska faderskapsbeslut

Det föreslås att utländska faderskapsbeslut ska vara i kraft i Finland utan särskild fastställelse. Finska myndigheter som i samband med t.ex. frågor om underhåll eller om vårdnad av barn eller annars ska ta ställning till om ett utländskt faderskapsbeslut ska erkännas i Finland fattar självständigt sitt beslut i saken. Att frågan om erkännande av ett utländskt faderskapsavgörande inte behöver föras till domstol, betyder dock inte att ett utländskt avgörande alltid erkänns i Finland. Erkännande får vägras om det förekommit allvarliga brister i förfarandet eller om faderskapsbeslutet strider mot ett finskt beslut eller ett annat utländskt beslut som erkänns här. Dessa situationer kommenteras närmare i detaljmotiveringen.

Erkännande får också vägras om beslutet till sitt innehåll strider mot grunderna i Finlands rättsordning (*ordre public*). Det kan t.ex. anses att innehållet är sådant, om ålderskillnaden mellan mannen och barnet är så liten att det inte är biologiskt möjligt att mannen är far till barnet.

I vissa fall kan det vara viktigt att få säkerhet om att ett utländskt faderskapsbeslut erkänns eller inte erkänns i Finland. Därför föreslås det att Helsingfors hovrätt på ansökan ska kunna besluta i saken. Ett sådant beslut får laga kraft vilket innebär att en myndighet som i samband med någon annan sak blir tvungen att som en förhandsfråga reda ut vilken betydelse ett utländskt faderskapsavgörande har, måste utgå från hovrättens beslut.

Lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden förblir i kraft oberoende av den nu föreslagna lagen och den tillämpas som en speciallag i sådana fall där ett utländskt avgörande faller under den.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Konsekvenser för myndigheterna

De föreslagna bestämmelserna klarlägger och förenhetligar förfarandet i magistraterna, hos barnatillsyningsmännen och i domstolarna i sådana fall där ett faderskapsärende har internationell anknytning.

3.2 Samhälleliga konsekvenser

I förslaget ingår bestämmelser om hur man i Finland ska förhålla sig till utländska faderskapsavgöranden och om när ett faderskapsärende får avgöras i Finland. Förslaget innebär att det för parterna blir lättare än förut att bedöma när ett faderskapsärende kan avgöras i Finland och vilken betydelse ett utländskt faderskapsavgörande har i Finland. Eftersom ett faderskapsavgörande påverkar andra viktiga frågor som gäller den enskildes rättsliga ställning, t.ex. rätten till arv, rätten till underhåll från föräldrarna eller möjligheten att få finskt medborgarskap, innebär förslaget en förbättring av den rättsliga ställningen för dem som lever i internationella familjeförhållanden, inte bara i fråga om faderskap utan även mer vittgående.

4 Beredningen av propositionen

Den grundläggande beredningen av ärendet gjordes i en arbetsgrupp som tillsattes av justitieministeriet den 18 oktober 2006. Arbetsgruppens betänkande ”Kansainvälistet

isyyskysymykset” (Internationella faderskapsfrågor) publicerades med nummer 2007:7 i justitieministeriets serie för arbetsgruppsbetänkanden. I sitt arbete beaktade arbetsgruppen de förslag som lagts fram av 1993 års arbetsgrupp för revidering av Finlands internationella familjerätt (lagberedningsavdelningens publikation 5/1994).

Arbetsgruppens betänkande kommenterades av sammanlagt 17 myndigheter och organisationer, bl.a. av utrikesministeriet, inrikesministeriet, Helsingfors hovrätt, vissa tingsrätter, Befolkningsregistercentralen, Utlänningsverket, vissa magistrater, vissa kommuner, Finlands Advokatförbund, Flyktingrådgivningen rf och Finland-Samfundet rf. Samtliga remissorgan ansåg att regleringen av internationella faderskapsfrågor är ändamålsenlig och motiverad. Särskilt viktiga ansågs frågorna om förande av barnets talan, finska myndigheters internationella behörighet och erkännandet av utländska beslut. Man ansåg att bestämmelserna förtydligar det nuvarande läget. Förslaget finslipades i justitieministeriet med utgångspunkt i remissutfallet.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om faderskap

6 §. *Utredare av faderskap.* I paragrafen föreskrivs vem som ska ha hand om utredandet av faderskap. Paragrafens 1 mom. gäller situationer där modern eller barnet har hemvist i Finland eller där barnet vistas här. Det är i första hand barnatillsyningsmannen i moderns hemkommun som ska göra utredningen av faderskapet. Bestämmelserna om hemkommun finns i lagen om hemkommun (201/1994).

Om modern är död eller om hon inte har hemvist i Finland, är det barnatillsyningsmannen i barnets hemkommun, eller om barnet inte har hemkommun här, barnatillsyningsmannen i den kommun som barnet vistas i, som ska göra faderskapsutredningen. Dessa bestämmelser i 1 mom. är mycket lika bestämmelserna i gällande lag.

I 2 mom. regleras de situationer där en faderskapsutredning inte ankommer på någon av de barnatillsyningsmän som avses i 1 mom. Det är fråga om lägen där barnet inte vistas i Finland och varken modern eller barnet har hemvist här. Enligt den föreslagna 48 § kan finska myndigheter trots detta vara behöriga att handlägga ett ärende som gäller utredning och erkännande av faderskap, och därför behövs en bestämmelse som anger vilken barnatillsyningsman som har den regionala behörigheten. Det föreslås därför att barnatillsyningsmannen i mannens hemkommun ska göra utredningen i dessa fall. I de fall där mannen och barnet bor i olika stater blir självfallet frågan om faderskapsutredningen ska lyckas beroende av om det går att få fram tillräckliga bevis på faderskapet.

I 3 mom. föreskrivs om de situationer där den regionala behörigheten inte ankommer på någon barnatillsyningsman enligt 1 och 2 mom., men där Finland trots det är behörigt enligt den föreslagna 48 §. Denna i praktiken sällsynta situation kan uppkomma särskilt i de fall där Finlands internationella behörig-

het grundar sig på den föreslagna 48 § 1 mom. 5 punkten eller det föreslagna 48 § 2 mom. I dessa fall ska barnatillsyningsmannen i Helsingfors stad handlägga faderskapsutredningen.

20 §. *Erkännandets ikraftträdande.* Till följd av de ändringar som föreslås i 6 § föreslås den nuvarande hänvisningen till 6 § 2 mom. bli ändrad så att den gäller hela 6 §.

24 §. *Förande av barnets talan.* Det föreslås att bestämmelsen ska få de ändringar som behövs till följd av den internationellt privaträttsliga reformen och som en modernisering av bestämmelsen kräver. Man utgår fortfarande från att barnets talan i en rättegång om fastställelse av faderskap ska föras av den barnatillsyningsman som har gjort faderskapsutredningen. Det har dock ansetts ändamålsenligt att begränsa barnatillsyningsmännens uppgifter i internationella fall. Enligt förslaget ska barnatillsyningsmannens rätt att föra barnets talan i en fastställelserättegång gälla endast de situationer där barnatillsyningsmannens internationella behörighet grundar sig på de föreslagna 1 och 2 punkterna i 48 § 1 mom. Detta innebär att uppgiften att föra ett ärende om fastställelse av faderskap till domstol ska ankomma på barnatillsyningsmannen endast i sådana fall där barnet är bosatt i Finland. Med bosättning i Finland jämföras de situationer där barnet som inte är bosatt i någon stat vistas i Finland eller söker asyl här.

Ursprungligen har det varit nödvändigt med särskilda bestämmelser i lagen om faderskap om rätten för barnets moder att, trots eventuell minderårighet, föra barnets talan i en rättegång om fastställelse av faderskap. Denna fråga är dock numera reglerad i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983). Enligt den är barnets moder, oberoende av sin ålder, barnets vårdnadshavare och har rätt att i egenskap av vårdnadshavare föra barnets talan i ärenden som gäller dess person, om inte vårdnaden senare har överförts från modern till någon annan person genom domstolsbeslut. Den föreslag-

na paragraftexten har ändrats i linje med det rättsläge som gäller för vårdnadshavares status.

Då det kan vara flera personer som har rätt att föra barnets talan, är det behövt att var och en av dem ges tillfälle att bli hörd i saken. En bestämmelse om detta har tagits in i 3 mom.

7 kap. **Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område**

47 §. Faderskap direkt med stöd av lag. I paragrafen föreskrivs om fastställelse av faderskap omedelbart på grund av lag. Bestämmelserna ger svar på frågan vilken lag som ska tillämpas vid prövningen av om barnet har en far och vem som är fadern i de fall där faderskapet inte har avgjorts i domstol eller genom någon annan sådan åtgärd som enligt den föreslagna 51 § ska betraktas som ett avgörande. Bestämmelsen är viktig särskilt av den anledningen att det finns skillnader mellan lagarna i olika länder i fråga om när moderns äkta man betraktas som barnets far omedelbart på grund av lag. Lagarna i olika länder ger olika svar t.ex. på frågan om ett barn som föds efter en äktenskapsskillnad ska anses som moderns förra makes barn omedelbart på grund av lag och när ett barn senast ska vara fött efter det att äktenskapet upplösts för att den äkta maken ska räknas som barnets far.

I 1 mom. anges de fall där ett faderskap bestäms direkt med stöd av lag enligt finsk lag. Enligt punkt 1 tillämpas finsk lag om modern är bosatt i Finland när barnets föds. Enligt punkt 2 ska finsk lag också tillämpas om modern inte är bosatt i någon stat när barnet föds, men hon vistas i Finland vid denna tidpunkt eller är asylsökande här. De finska lagreglerna om hur ett faderskap bestäms omedelbart med stöd av lag återfinns i 2 § i lagen om faderskap.

I 2 mom. anges vilken stats lag som blir tillämplig för fastställelse av faderskap direkt med stöd av lag i sådana fall där finsk lag inte tillämpas enligt 1 mom. I dessa fall tillämpas den lag som ska tillämpas i den stat där modern är bosatt i när barnet föds. Om

modern inte är bosatt i någon stat vid denna tidpunkt, blir lagen i den stat som modern vistades i tillämplig eller lagen i den stat där hon var asylsökande. Den tillämpliga lagen kan vara antingen statens i fråga egen lag eller lagen i någon annan stat. Detta betyder att bestämmelsen godtar den s.k. återförvisnings- eller vidareförvisningsprincipen (*renvoi*). På detta sätt tryggar man att faderskapet bestäms enligt samma lag som i den stat som barnet hade den närmaste anknytningen till vid sin födelse. Tillämpning av materiell lag i någon annan än den sistnämnda staten kan bli aktuell t.ex. i sådana fall där man i moderns bosättningsstat tillämpar den s.k. medborgarskapsprincipen för att bestämma faderskap, dvs. lagen i barnets, mannens eller moderns medborgarskapsstat.

För bedömningen av i vilken stat modern var bosatt när barnet föddes ska den internationella privaträttens vedertagna principer tillämpas. Enligt dem är en person bosatt i den stat där han eller hon bor och där hans eller hennes egentliga livsmiljö finns. Enbart vistelse i någon stat är inte tillräckligt för att visa att en person är bosatt där. Å andra sidan kan man inte förutsätta att en person stadigvarande ska bo i en viss stat för att personen ska kunna anses vara bosatt i den staten. Ett boende som är avsett att vara tillfälligt kan också anses tillräckligt för att en person ska anses vara bosatt i en stat, om omständigheterna är sådana att han eller hon har flyttat sin egentliga livsmiljö till den staten.

I 3 mom. finns en bestämmelse som gör det möjligt att åsidosätta den lag som bestämts enligt 1 och 2 mom. Detta bör ske när barnet vid födelsen ska anses ha närmare anknytning till någon annan stat än den stat som avses i 1 eller 2 mom. De lägen där 3 mom. blir tillämpligt uppträder dock sällan i praktiken. En eventuell tillämpning kan dock komma i fråga t.ex. när en gravid kvinna efter sin skilsmässa har bosatt sig i Finland och avlidit i samband med förlossningen. I dessa fall kan barnets anknytning till Finland vara mindre än till den stat där modern tidigare var bosatt och där barnets släktingar och moderns före detta make är bosatta. I dessa lägen är det motiverat att frågan om faderskapet omedelbart på grund av lag avgörs med stöd av lagen i den sistnämnda staten.

I 4 mom. föreskrivs undantag till bestämmelserna i 1—3 mom. Undantaget gäller situationer där förhållandet till fadern har etablerats efter barnets födelse och stämmer överens med lagen i en annan stat än den som avses i 1—3 mom. Förhållandet kan anses vara etablerat om det pågått längre än en kort tid och parterna i sitt liv utgått från att mannen är barnets far. I dessa fall bör lagen i den stat tillämpas enligt vilken det etablerade fadersförhållandet uppkommit. Det förutsätts dock att barnet har en nära anknytning till den staten. Denna undantagsbestämmelse som i praktiken väldigt sällan blir tillämplig, behövs för att trygga varaktigheten i ett fadersförhållande.

Bestämmelsen kan bli tillämplig främst i sådana situationer där moderns och barnets boningsort flyttas till en annan stat kort efter barnets födelse, dvs. till en stat där den s.k. faderskapspresumtionens räckvidd är bredare än i den första staten. I dessa fall kan det gå så att barnet som enligt lagen i den förstnämnda staten inte har någon far, har en far enligt den lag som är tillämplig i den senare staten. Om situationen etableras och motsvarar lagen i den senare staten, är det lämpligt att tillämpa den lagstiftningen också i Finland. I dessa fall vore det inte motiverat att tillämpa den lag som bestäms enligt barnets födelsetidpunkt eftersom detta skulle leda till att ett etablerat fadersförhållande skulle bli obeaktat genom återopande av en lagstiftning som barnet inte haft anknytning till på länge. Ett etablerat fadersförhållande kan komma till synes t.ex. genom att mannen betalar underhållsbidrag till barnet eller att avtal har träffats eller ett beslut skaffats om mannens umgängesrätt eller vårdnad.

48 §. *Finska myndigheters internationella behörighet.* I paragrafen anges de förutsättningar som ska gälla för finska myndigheters internationella behörighet i faderskapsärenden. Med faderskapsärenden avses alla frågor som regleras i lagen om faderskap. Dessa är frågor som gäller bl.a. fastställelse av faderskap, åtgärder som utgör en förutsättning för fastställelse av faderskap och upphävande av faderskap.

Enligt 1 mom. 1 punkten är finska myndigheter behöriga för det första när barnet är bosatt i Finland. Innebörden av att vara bosatt

har förklarats i motiveringen till 47 §. Om barnet inte är bosatt i någon stat, är de finska myndigheterna behöriga om barnet vistas i Finland eller är asylsökande här (punkt 2).

Enligt 1 mom. 3 punkten är de finska myndigheterna behöriga även på den grund att svaranden är bosatt i Finland. Talan om fastställelse av faderskap får sålunda väckas i Finland om mannen är bosatt här. Det är möjligt att det finns flera svarande i ett faderskapsmål. I dessa fall räcker det att en svarande är bosatt i Finland för att finsk behörighet ska uppkomma.

I vissa fall måste det anses motiverat att finska myndigheter är behöriga även om den anknytning som svaranden har till Finland är svagare än bosättningsanknytning. Om en svarande inte är bosatt i någon stat men vistas i Finland i egenskap av asylsökande eller annars, är det ändamålsenligt att finska myndigheter får avgöra ett faderskapsärende. Därför föreslås en bestämmelse i 1 mom. 4 punkten enligt vilken detta blir möjligt. I sådana fall där det finns flera svarande räcker det också i detta fall att en av dem har den krävda anknytningen till Finland för att behörighet ska uppkomma.

I 1 mom. 5 punkten finns bestämmelser om finska myndigheters behörighet på den grund att barnet eller mannen är finsk medborgare. I regel kan man inte anse att medborgarskapet hos en av parterna är tillräckligt för att finska myndigheter ska kunna handlägga ärendet. Det finns dock situationer där det är nödvändigt att avvika från huvudregeln, för att det ska kunna säkerställas att man får ett beslut om faderskap. Därför föreslås det att finska myndigheter ska vara behöriga om barnet eller mannen är finsk medborgare och ärendet inte kan avgöras i den främmande stat där barnet eller mannen är bosatt och det finns ett särskilt skäl för att avgöra ärendet i Finland. Dessa situationer kan uppkomma t.ex. om kaos råder i den främmande staten eller om lagstiftningen där inte har bestämmelser om möjligheten att fastställa ett faderskap.

För bedömningen av förekomsten av särskilt skäl bör uppmärksamhet fästas bl.a. vid de faktiska verkningarna av en finsk dom. Det kan inte anses att det finns något särskilt skäl för en handläggning i Finland om en

finsk dom skulle bli betydelselös i praktiken på grund av att den inte skulle erkännas i de stater där de för domen viktiga rättsförhållandena gäller.

I 2 mom. finns en kompletterande bestämmelse till 1 mom. om finska myndigheters behörighet särskilt i fråga om utredande och erkännande av faderskap. Enligt punkt 1 får en faderskapsutredning göras och ett ärende som gäller erkännande av faderskap avgöras här också i sådana fall där den man som önskar erkänna faderskapet är bosatt i Finland. Enligt punkt 2 jämföras med dessa situationer de fall där mannen inte är bosatt i någon stat men vistas i Finland eller söker asyl här. Bestämmelsen säkerställer i praktiken att en man för att erkänna ett faderskap inte behöver resa till barnets bosättningsstat. Att faderskapet i dessa fall kan fastställas i Finland har i regel stor praktisk betydelse. Om fadern och eventuellt också faderns släktingar bor i Finland kan man genom erkännandet effektivt säkerställa att barnet får arvsrätt efter dem.

Om erkännandet i de fall som avses i 2 mom. faktiskt kan fastställas, blir beroende av om tillräcklig utredning i saken går att ta fram när barnet och modern bor i utlandet. Enligt lagen om faderskap krävs det för fastställelse att modern deltagit i faderskapsutredningen. Dessutom kan det bli nödvändigt med ett godkännande av moderns äkta man eller av barnet, om det fyllt 15 år. I praktiken har de flesta finska beskickningar med stöd av 13 § i lagen om utrikesförvaltningen (204/2000) kunnat bistå vid hörandet och översändandet av handlingar för fastställelse av faderskap. I sådana fall är det inte nödvändigt med en resa till Finland för att ett faderskap ska kunna fastställas.

49 §. Ärenden som är anhängiga utomlands. I paragrafen finns en bestämmelse om den verkan som ett ärende som är anhängigt utomlands har på ett ärende som också inletts i Finland. Med detta avses frågan om rättsgången i Finland i ett faderskapsärende ska påverkas av att ärendet redan tidigare har inletts i en annan stat.

Enligt bestämmelsen påverkas handläggningen om det är uppenbart att avgörandet kommer att erkännas i Finland. Om så är fallet ska de finska myndigheterna, om ärendet

har inletts senare här i landet, avbryta handläggningen tills det har klarlagts om det utländska avgörandet kommer att erkännas i Finland. Om avgörandet erkänns förfaller handläggningen i Finland. Bestämmelsen motsvarar de allmänna principer som tillämpas i vår internationella processrätt.

Om det däremot inte kan anses uppenbart att ett utländskt beslut kommer att erkännas i Finland, får handläggningen av ärendet fortsätta hos oss oberoende av det pågående utländska förfarandet. En sådan situation kan uppkomma särskilt om den utländska myndighetens behörighet grundar sig på en omständighet som enligt den föreslagna 51 § inte betraktas som en godtagbar behörighetsgrund i Finland, eller om det i förfarandet förekommit sådana fel eller brister som enligt paragraf 51 § medger att det utländska avgörandet inte behöver erkännas.

Att ett ärende inletts i utlandet är dock utan verkan, om väntan på ett utländskt beslut skulle leda till oskäligt dröjsmål i ärendet jämfört med vad som skulle bli fallet om ärendet avgjordes i Finland. Enligt 2 mom. ska domstolen i dessa fall kunna låta bli att avbryta handläggningen eller besluta att handläggningen av ett redan nedlagt ärende ska fortsätta. Den som kräver att handläggningen ska fortsätta måste ange de omständigheter som hindrar att ett utländskt domstolsavgörande kan erhållas inom en med hänsyn till förhållandena i fallet skälig tid.

50 §. Tillämplig lag. I paragrafen finns en bestämmelse om vilken stats lag som ska tillämpas i faderskapsärenden. Det föreskrivs att det alltid är finsk lag som ska tillämpas. Tillämpning av utländsk lag kan inte anses ändamålsenlig eftersom det i ett faderskapsärende huvudsakligen är fråga endast om att fastställa ett biologiskt faktum, dvs. att bestämma om mannen är eller inte är fadern.

Förutsättningarna för att talan ska kunna väckas i ett faderskapsärende kan dock variera beroende av vilken stats lag som blir tillämplig. Här avses t.ex. bestämmelserna om när talan om faderskap tidigast eller senast ska väckas, eller om det finns någon annan omständighet som hindrar att talan väcks. Utifrån remissutfallet övervägde man om utländsk lag borde tillämpas i sådana fall där ett villkor eller en tidsbestämmelse i finsk lag

hindrar väckande av faderskapstalan. I praktiken skulle dessa fall gälla barn som är födda innan lagen om faderskap trädde i kraft. Man frångick dock tanken eftersom det inte verkade möjligt vare sig att hitta någon rättvis lösning på frågan om vilket slag av anknytning till utlandet som skulle förutsättas, eller att bestämma vilken utländsk lag som skulle bli tillämplig i dessa fall. Inte heller i övrigt ansåg man att tillämpningen av utländsk lag var ett tillräckligt vägande skäl, med hänsyn till att det kan vara arbetsamt att utreda lagens innehåll och att det i praktiken kan vara mycket svårt att tillämpa olika staters lagar på ett och samma ärende.

Tillämpning av utländsk lag på ärenden som gäller upphävande av faderskap kunde eventuellt bättre motiveras. Tidsfristerna för väckande av talan om hävande av faderskap varierar märkbart i lagstiftningen i olika länder och i vissa länder är ett hävande på talan av fadern eller modern dessutom möjligt oberoende av tidsfristerna. Om samtliga parter i ett ärende har nära anknytning till en stat som saknar sådana bestämmelser om tidsfristerna för ett hävande som Finland har, kunde det vara motiverat att tillämpa denna lag och upphäva ett faderskap även om det inte skulle vara möjligt enligt finsk lag. I denna proposition har man dock inte stannat för ett sådant förslag, eftersom finsk lag innehåller tillräcklig flexibilitet med hänsyn till dessa fall. I 35 § 3 mom. i lagen om faderskap föreskrivs möjlighet för modern eller den äkta mannen att väcka talan om hävande också efter den fastställda fristen på två år. I dessa fall förutsätts det att den äkta mannen eller modern har haft laga förfall eller att någon av dem anför annat synnerligen vägande skäl till att talan inte har väckts tidigare. Enligt 42 § tillämpas bestämmelsen även på upphävande av ett erkänt faderskap. Det är sålunda möjligt att ta hänsyn till fristerna i utländsk lag vid bedömningen av om det finns nämnda synnerligen vägande skäl i ett fall.

51 §. Erkännande av utländska beslut. I paragrafen finns bestämmelser om på vilka villkor ett utländskt faderskapsbeslut ska erkännas i Finland. Det grundläggande villkoret är att beslutet är giltigt i den stat där det har meddelats. Om så inte är fallet, t.ex. på grund av att det har hävts eller ersatts genom

ett annat avgörande som meddelats och erkänts i ursprungsstaten, ska beslutet inte erkännas i Finland.

Ett beslut som gäller i ursprungsstaten erkänns i Finland utan särskild fastställelse. Om ett beslut i ett ärende om t.ex. arv, underhåll eller sociala förmåner är beroende av att ett faderskap har fastställts, får den som ska fatta beslutet utgå från det utländska faderskapsavgörandet även om det inte särskilt har fastställts i finsk domstol att avgörandet erkänns här.

Magistraterna får också utgå från 51 § när de registrerar faderskapsuppgifter i befolkningsdatasystemet. Att en uppgift registreras är dock inte ett beslut på att ett utländskt avgörande erkänns i Finland. Anteckningen i registret binder sålunda inte myndigheter som antingen som huvudfråga eller förhandsfråga till något annat ärende blir tvungna att ta ställning till erkännandet av ett utländskt beslut.

I 2 mom. anges vilka omständigheter som hindrar att ett utländskt beslut erkänns i Finland. I punkt 1 finns en bestämmelse om s.k. indirekt behörighet. Enligt den erkänns beslutet inte om den beslutsfattande utländska myndighetens behörighet inte var grundad på en parts hemvist eller bostadsort, medborgarskap eller annan sådan anknytning som hade gett myndigheten grundad anledning att ta upp ärendet. Den föreslagna bestämmelsen som lämnar tillämparen prövningsrätt bygger på tanken att det inte kan förutsättas att en svarande svarar i domstol i en sådan stat som faderskapsärendet inte har någon rimlig anknytning till.

I punkt 2 bestäms att ett beslut inte ska erkännas om det skett fel i rättegångsförfarandet. Om beslutet meddelats mot en utebliven part, erkänns det i Finland endast om stämningsansökan eller motsvarande handling har getts den uteblivna parten för kännedom i så god tid och på ett sådant sätt att denne skulle ha kunnat förbereda sitt svaromål.

Enligt punkt 3 får erkännande vägras också i sådana fall där beslutet strider mot ett finskt faderskapsavgörande där rättegången inleddes före den rättegång som ledde till det utländska beslutet. Det finns alltså en vägransgrund i sådana fall där ett utländskt avgörande har meddelats utan kännedom om eller

utan hänsyn till ett tidigare finskt avgörande. Bestämmelsen gäller däremot inte om ett finskt avgörande ändrats utomlands, t.ex. genom att ett i Finland tidigare fastställt faderskap har hävts. Ett sådant beslut som medvetet ändrat ett finskt avgörande strider inte med det finska avgörandet på ett sätt som avses här.

I punkt 4 finns en bestämmelse om att ett beslut inte ska erkännas om det strider mot ett tidigare utländskt faderskapsavgörande som erkänns i Finland. När avgörandena ska anses motstridiga ska förstås på samma sätt som i de situationer som kommenterades under punkt 3.

Enligt punkt 5 ska ett beslut inte heller erkännas om det är oförenligt med grunderna för Finlands rättsordning. På denna grund kan erkännande vägras i fråga om beslut som flagrant avviker från den värdegrund som den finska faderskapslagstiftningen utgår från. Bedömningen av om denna vägransgrund ska användas bör avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet med hänsyn till var som skulle följa om erkännandet uteblir. Enligt vedertagen praxis ska dessa s.k. *orde public* -klausuler tolkas restriktivt. Generellt sett kan man dock anse att denna vägransgrund kommer i fråga t.ex. när åldersskillnaden mellan fadern och barnet visar att ett faderskap är omöjligt.

I 3 mom. finns en bestämmelse om vad som avses med ett beslut i detta sammanhang. Begreppet beslut ska ges en bred tolkning. Det avser inte endast ett faderskapsavgörande av en domstol eller annan myndighet utan också andra myndighetsåtgärder som t.ex. fastställelse och registrering av faderskap till följd av erkännande eller anmälan av föräldrarna, om åtgärden innebär att förhållandet mellan barnet och fadern betraktas som ett faderskap i staten i fråga. På motsvarande sätt ska begreppet beslut få en bred tolkning också i sådana fall där ett faderskap anses ha upphört till följd av en åtgärd som vidtagits i den staten. En bred tolkning behövs eftersom det i utlandet kan finnas förfaranden som märkbart avviker från finsk lag men som tillämpas för att under medverkan av myndigheterna fastställa eller häva ett faderskap.

Om man i en utländsk stat inte har vidtagit en sådan åtgärd som enligt vad som anförts i föregående stycke kan betraktas som ett beslut, ska frågan om ett faderskaps existens avgöras enligt 47 §.

52 §. Fastställelse av utländskt beslut. Paragrafen tar upp möjligheten att få en s.k. fastställelse om huruvida ett utländskt faderskapsbeslut ska erkännas här. I motiveringen till 51 § har det konstaterats att någon fastställelse inte är någon nödvändig förutsättning för att ett utländskt avgörande ska kunna erkännas i Finland. Enligt 51 § ska ju ett utländskt avgörande erkännas utan särskild fastställelse och en domstol eller en annan myndighet som ska besluta i en fråga som är beroende av om det finns ett faderskapsförhållande får som en förhandsfråga avgöra om beslutet erkänns i Finland eller om det finns någon i 51 § angiven grund för vägran.

Ett beslut som på detta sätt tillkommit i en förhandsfråga får dock inte rättskraft utanför det ärendet. Därför har det ansetts nödvändigt att den person vars rätt eller intresse påverkas av ett utländskt avgörande ska få kräva att det fastställs, om avgörandet erkänns eller inte erkänns i Finland. Ärendet handläggs på ansökan av Helsingfors hovrätt. Det är motiverat att koncentrera dessa ärenden till Helsingfors hovrätt eftersom de sannolikt kommer att vara få till antalet. Helsingfors hovrätt har redan i dagens läge hand om uppgifter av denna typ, uppgifter som gäller erkännande av avgöranden om t.ex. utländska äktenskapsskillnader, vårdnaden om barn eller adoption. Ett avgörande om erkännande eller icke-erkännande som tillkommit efter ansökan är bindande för alla. Om man ansöker om ett sådant avgörande kan man alltså få en säker tolkning av hur man i Finland förhåller sig till ett utländskt beslut. Frågan om vem som ska ha rätt att väcka talan om fastställelse avgörs enligt de allmänna principer som tillämpas på fastställelse. Enligt dem får den vars rätt eller intresse berörs kräva fastställelse av att ett avgörande erkänns eller inte erkänns i Finland.

I 2 mom. föreskrivs det att hovrätten kan ge tillfälle för barnet, fadern, modern eller någon annan person att bli hörd innan beslutet fattas. Enligt momentet blir det beroende

av hovrättens prövning om det ska anses nödvändigt med hörande för att utreda saken. Dessutom förutsätts det att det ska gå att ta reda på personernas vistelseorter utan svårigheter.

I förslaget har inte intagits bestämmelser om rätten att överklaga hos högsta domstolen. Detta innebär att ändring får sökas utan ansökan om besvärstillstånd hos högsta domstolen.

53 §. Bestämmeisernas subsidiära karaktär. För tydlighetens skull föreslås det att paragrafen ska få en bestämmelse om att bestämmelserna i kapitlet är subsidiära i förhållande till lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden som är en speciallag i detta ärende. Frågan bör förstås på detta sätt också utan en uttrycklig bestämmelse.

54 §. Oförenlighet med grunderna för Finlands rättsordning. Paragrafen innehåller den sedvanliga ordre public-klausulen. Enligt den ska en bestämmelse i utländsk lag lämnas obeaktad, om tillämpningen skulle leda till ett resultat som är oförenligt med grunderna för Finlands rättsordning. I praktiken begränsas tillämpningen av denna paragraf till de fall där det enligt 47 § 2—4 mom. blir aktuellt att tillämpa utländsk lag på frågan om fastställelse av faderskap omedelbart på grund av lag.

Ikraftträdandebestämmelse. De föreslagna bestämmelserna blir tillämpliga också i sådana fall där ett barn har fötts innan lagen träder i kraft. Det är motiverat att de nya bestämmelserna också ska gälla sådana faderskap som fastställts före ikraftträdandet. Om lagen skulle avgränsas till att endast gälla barn som föds efter ikraftträdandet, skulle detta märkbart försinka uppnåendet av förslagets centrala syften.

Om lagen plötsligt ändras kunde detta dock leda till oskäligen situationer, särskilt i sådana fall där förarbetet i ett faderskapsärende redan inletts i enlighet med tidigare vedertagen tillämpningspraxis. Handläggningen av fa-

derskapsärenden i olika stater kan ta tid på grund av att handlingarna ska översättas och avstånden är långa och det kan medföra betydande kostnader. Därför föreslås det att en parallell tillämpning av såväl de nya som de gamla bestämmelserna ska vara möjligt i fråga om myndigheternas internationella behörighet i fråga om barn som fötts innan lagändringarna träder i kraft. Detta innebär att man t.ex. i de finska beskickningarna, precis som för närvarande, kan ta emot faderskaps-erkännanden i fråga om barn som fötts före ikraftträdandet, även om dessa myndigheter inte är behöriga med stöd av de nya bestämmelserna.

Det i föregående stycke beskrivna undantaget gäller endast myndigheternas internationella behörighet. Däremot blir de nya bestämmelserna om t.ex. fastställelse av faderskap omedelbart på grund av lag tillämpliga genast även på barn som fötts innan lagen träder i kraft.

1.2 Lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur

1 §. I paragrafen räknas de lagrum om familjerättsliga förhållanden upp som föreslås bli upphävda.

Lagens 18 och 22 § föreslås bli upphävda eftersom bestämmelserna om fastställelse av faderskap omedelbart på grund av lag föreslås bli införda i det nya 7 kap. i lagen om faderskap.

2 Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***1.****Lag****om ändring av lagen om faderskap**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 5 september 1975 om faderskap (700/1975) 6 §, 20 § 1 mom. och 24 §, av den 20 § 1 mom. sådant det lyder i lag 959/2006, samt
fogas till lagen ett nytt 7 kap. som följer:

6 §*Utredare av faderskap*

Faderskapsutredning görs av en barnatillsyningsman i moderns hemkommun. Om modern är död eller om hon inte har hemkommun i Finland, görs utredningen av barnatillsyningsmannen i barnets hemkommun eller, om barnet inte har hemkommun i Finland, av barnatillsyningsmannen i den kommun där barnet vistas.

Om en man vill erkänna faderskapet till ett barn och faderskapsutredningen inte ska göras av barnatillsyningsmannen i någon kommun som avses i 1 mom., görs faderskapsutredningen av barnatillsyningsmannen i mannens hemkommun.

Om ingen kommuns barnatillsyningsman enligt 1 eller 2 mom. är skyldig att göra utredningen, ska den göras av barnatillsyningsmannen i Helsingfors stad.

20 §*Erkännandets ikraftträdande*

När en man har erkänt sitt faderskap ska den barnatillsyningsman som enligt 6 § ska

göra faderskaputredningen utan dröjsmål sända handlingarna om erkännandet och protokollet över faderskapsutredningen till den magistrat som enligt 2 mom. är behörig att avgöra ärendet.

—————

24 §*Förande av barnets talan*

I en rättegång om fastställande av faderskap får den barnatillsyningsman som med stöd av denna lag har gjort faderskapsutredningen föra ett minderårigt barns talan. Barnatillsyningsmannen har dock inte talerätt, om de finska myndigheternas internationella behörighet grundar sig på något annat än vad som avses i 48 § 1 mom. 1 eller 2 punkten.

Ett minderårigt barns talan i en rättegång om fastställande av faderskap får, förutom av barnatillsyningsmannen, föras av vårdnadshavaren och barnet självt, om det har fyllt 15 år, på det sätt som föreskrivs i 12 kap. i rättegångsbalken.

Domstolen ska ge var och en som enligt 1 eller 2 mom. får föra barnets talan tillfälle att bli hörd i saken.

7 kap.

Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område

47 §

Faderskap direkt med stöd av lag

I fråga om bestämmande av faderskap direkt med stöd av lag ska finsk lag tillämpas, om

1) barnets mor är bosatt i Finland vid barnets födelse, eller

2) barnets mor inte är bosatt i någon stat vid barnets födelse och hon vistas i Finland eller är asylsökande här vid barnets födelse.

Om finsk lag inte tillämpas enligt 1 mom., bestäms ett faderskap direkt med stöd av lag enligt tillämplig lag i den stat där

1) barnets mor är bosatt vid barnets födelse, eller

2) barnets mor vistas eller är asylsökande vid barnets födelse, om barnets mor då inte är bosatt i någon stat.

Om barnet, med hänsyn till alla relevanta omständigheter, vid sin födelse har närmare anknytning till någon annan stat än den vars lagstiftning borde tillämpas enligt 1 eller 2 mom., tillämpas lagen i den staten för bestämmandet av ett faderskap direkt med stöd av lag.

Om ett faderskapsförhållande efter barnets födelse kan anses vara etablerat och överensstämmer med lagen i en annan stat än en stat som avses i 1—3 mom. och barnet har en nära anknytning till den staten, tillämpas i fråga om faderskap direkt med stöd av lag med avvikelse från 1—3 mom. den stats lag som är tillämplig i den sistnämnda staten.

48 §

Finska myndigheters internationella behörighet

Finska myndigheter är behöriga i faderskapsfrågor om

1) barnet är bosatt i Finland,

2) barnet inte är bosatt i någon stat men vistas eller är asylsökande i Finland,

3) den svarande, eller om det finns flera svarande, åtminstone en av dem är eller, om han är död, senast var bosatt i Finland,

4) den svarande inte är bosatt i någon stat men han vistas eller, om han är död, senast vistades i Finland eller är asylsökande i Finland, eller

5) barnet eller mannen är eller vid sin död var finsk medborgare och frågan inte kan avgöras i den främmande stat där barnet eller mannen är bosatt och det finns särskild anledning att avgöra frågan i Finland.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. är de finska myndigheterna behöriga i fråga om utredande och erkännande av faderskap, om mannen önskar erkänna faderskapet och

1) mannen är bosatt i Finland, eller

2) mannen inte är bosatt i någon stat, men han vistas i Finland eller är asylsökande i Finland.

49 §

Ärenden som är anhängiga utomlands

Om ett faderskapsärende är anhängigt hos myndigheterna i en främmande stat och det är uppenbart att beslutet i ärendet kommer att erkännas i Finland, ska de finska myndigheterna, om samma ärende har inletts senare här i landet, avbryta handläggningen tills det har klarlagts om det utländska beslutet kommer att erkännas i Finland.

Finska myndigheter får dock antingen låta bli att avbryta handläggningen eller fortsätta handläggningen av ett avbrutet ärende, om det kan visas att ett avgörande annars kommer att bli oskäligt försenat.

50 §

Tillämplig lag

I ett faderskapsärende ska finsk lag tillämpas.

51 §

Erkännande av utländska beslut

Ett beslut om faderskap som har meddelats i en främmande stat och som är giltigt i den

staten erkänns i Finland utan särskild fastställelse.

Ett beslut som har meddelats av en myndighet i en främmande stat erkänns dock inte om

1) den utländska myndighetens behörighet inte var grundad på en parts hemvist eller boningsort, medborgarskap eller annan sådan anknytning som hade gett myndigheten grundad anledning att ta upp ärendet,

2) beslutet har meddelats mot en utebliven part och stämningsansökan eller motsvarande handling inte har överlämnats till denne i så god tid och på ett sådant sätt att han eller hon hade kunnat förbereda sitt svaromål,

3) beslutet strider mot ett finskt faderskapsbeslut i fråga om vilket rättegången har inletts före den rättegång som ledde till det utländska beslutet,

4) beslutet strider mot ett tidigare utländskt faderskapsbeslut som erkänns i Finland, eller

5) beslutet inte är förenligt med grunderna för Finlands rättsordning.

Som ett i 1 och 2 mom. avsett beslut betraktas ett beslut av en domstol eller en annan myndighet samt fastställelse eller registrering av annan rättshandling, om förhållandet mellan barnet och mannen till följd av åtgärden betraktas som ett faderskapsförhållande eller om ett faderskapsförhållande till följd av en sådan åtgärd anses upphävt i den stat där registreringen eller en annan åtgärd har utförts.

52 §

Fastställelse av utländskt beslut

Helsingfors hovrätt kan på ansökan fast-

ställa, om ett utländskt beslut ska erkännas i Finland.

När hovrätten behandlar ett mål kan den ge barnet, fadern, modern eller någon annan tillfälle att bli hörd, om det är nödvändigt för att utreda frågan och det går att ta reda på personens vistelseort utan svårighet.

53 §

Bestämmelsernas subsidiära karaktär

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga endast om inget annat följer av lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden (352/1980).

54 §

Oförenlighet med grunderna för Finlands rättsordning

En bestämmelse i utländsk lag ska lämnas obeaktad, om tillämpningen av den skulle leda till ett resultat som är oförenligt med grunderna för Finlands rättsordning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag ska tillämpas även i sådana fall där barnet har fötts före lagens ikraftträdande.

Denna lag begränsar dock inte finska myndigheters internationella behörighet i de fall där barnet har fötts före lagens ikraftträdande.

2.**Lag****om upphävande av 18 och 22 § i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §		2 §
Genom denna lag upphävs 18 och 22 § i lagen av den 5 december 1929 angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (379/1929).	Denna lag träder i kraft den 20 .	

Helsingfors den 26 juni 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Tuija Brax*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av lagen om faderskap

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 5 september 1975 om faderskap (700/1975) 6 §, 20 § 1 mom. och 24 §, av den 20 § 1 mom. sådant det lyder i lag 959/2006, samt
fogas till lagen ett nytt 7 kap. som följer:

Gällande lydelse

6 §

Utredare av faderskap

Faderskapsutredning ombesörjes av barnatillsyningsman. Om barnatillsyningsmannen och hans uppgifter stadgas i lagen om förvaltningen av socialvården (34/50).

Faderskapsutredning ankommer på barnatillsyningsmannen i den kommun, där modern har sitt hemvist. Är modern död eller har hon icke hemvist i Finland, ankommer den på barnatillsyningsmannen i den kommun där barnet är bosatt att utreda faderskapet.

20 §

Erkännandets ikraftträdande

När en man har erkänt sitt faderskap skall den barnatillsyningsman på vilken faderskap-

Föreslagen lydelse

6 §

Utredare av faderskap

Faderskapsutredning görs av *en* barnatillsyningsman i moderns hemkommun. Om modern är död eller om hon inte har hemkommun i Finland, görs utredningen av barnatillsyningsmannen i barnets hemkommun eller, om barnet inte har hemkommun i Finland, av barnatillsyningsmannen i den kommun där barnet vistas.

Om en man vill erkänna faderskapet till ett barn och faderskapsutredningen inte ska göras av barnatillsyningsmannen i någon kommun som avses i 1 mom., görs faderskapsutredningen av barnatillsyningsmannen i mannens hemkommun.

Om ingen kommuns barnatillsyningsman enligt 1 eller 2 mom. är skyldig att göra utredningen, ska den göras av barnatillsyningsmannen i Helsingfors stad.

20 §

Erkännandets ikraftträdande

När en man har erkänt sitt faderskap ska den barnatillsyningsman som enligt 6 § ska

utredningen enligt 6 § 2 mom. ankommer ofördröjligen sända handlingarna angående erkännandet och det protokoll som uppsatts om faderskapsutredningen till den magistrat som enligt 2 mom. är behörig att avgöra ärendet.

göra faderskaputredningen utan dröjsmål sända handlingarna om erkännandet och protokollet över faderskapsutredningen till den magistrat som enligt 2 mom. är behörig att avgöra ärendet.

24 §

Förande av barnets talan

Vid rättegång om fastställande av faderskap föres minderårigt barns talan av ovan i 6 § 2 mom. avsedd barnatillsyningsman. Barnets moder äger rätt att företräda barnet, även om hon ännu icke uppnått myndig ålder, såframt hon sköter barnet. Angående förande av talan gäller i övrigt vad i 12 kap. rättegångsbalken samt i 25 § denna lag stadgas.

Minderårig, som enligt 12 kap. 1 § 2 mom. rättegångsbalken äger rätt att själv föra talan i mål angående sin person, samt envar, som enligt 1 mom. äger rätt att företräda barnet, skall beredas tillfälle att bli hörda.

24 §

Förande av barnets talan

I en rättegång om fastställande av faderskap får den barnatillsyningsman som med stöd av denna lag har gjort faderskapsutredningen föra ett minderårigt barns talan. Barnatillsyningsmannen har dock inte talerätt, om de finska myndigheternas internationella behörighet grundar sig på något annat än vad som avses i 48 § 1 mom. 1 eller 2 punkten.

Ett minderårigt barns talan i en rättegång om fastställande av faderskap får, förutom av barnatillsyningsmannen, föras av vårdnadshavaren och barnet självt, om det har fyllt 15 år, på det sätt som föreskrivs i 12 kap. i rättegångsbalken.

Domstolen ska ge var och en som enligt 1 eller 2 mom. får föra barnets talan tillfälle att bli hörd i saken.

7 kap.

Bestämmelser som hör till den internationella privaträttens område

47 §

Faderskap direkt med stöd av lag

I fråga om bestämmande av faderskap direkt med stöd av lag ska finsk lag tillämpas, om

1) barnets mor är bosatt i Finland vid barnets födelse, eller

2) barnets mor inte är bosatt i någon stat vid barnets födelse och hon vistas i Finland eller är asylsökande här vid barnets födelse.

Om finsk lag inte tillämpas enligt 1 mom., bestäms ett faderskap direkt med stöd av lag

enligt tillämplig lag i den stat där

1) barnets mor är bosatt vid barnets födelse, eller

2) barnets mor vistas eller är asylsökande vid barnets födelse, om barnets mor då inte är bosatt i någon stat.

Om barnet, med hänsyn till alla relevanta omständigheter, vid sin födelse har närmare anknytning till någon annan stat än den vars lagstiftning borde tillämpas enligt 1 eller 2 mom., tillämpas lagen i den staten för bestämmandet av ett faderskap direkt med stöd av lag.

Om ett faderskapsförhållande efter barnets födelse kan anses vara etablerat och överensstämmer med lagen i en annan stat än en stat som avses i 1—3 mom. och barnet har en nära anknytning till den staten, tillämpas i fråga om faderskap direkt med stöd av lag med avvikelse från 1—3 mom. den stats lag som är tillämplig i den sistnämnda staten.

48 §

Finska myndigheters internationella behörighet

Finska myndigheter är behöriga i faderskapsfrågor om

1) barnet är bosatt i Finland,

2) barnet inte är bosatt i någon stat men vistas eller är asylsökande i Finland,

3) den svarande, eller om det finns flera svarande, åtminstone en av dem är eller, om han är död, senast var bosatt i Finland,

4) den svarande inte är bosatt i någon stat men han vistas eller, om han är död, senast vistades i Finland eller är asylsökande i Finland, eller

5) barnet eller mannen är eller vid sin död var finsk medborgare och frågan inte kan avgöras i den främmande stat där barnet eller mannen är bosatt och det finns särskild anledning att avgöra frågan i Finland.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. är de finska myndigheterna behöriga i fråga om utredande och erkännande av faderskap, om mannen önskar erkänna faderskapet och

1) mannen är bosatt i Finland, eller

2) mannen inte är bosatt i någon stat, men han vistas i Finland eller är asylsökande i

Finland.

49 §

Ärenden som är anhängiga utomlands

Om ett faderskapsärende är anhängigt hos myndigheterna i en främmande stat och det är uppenbart att beslutet i ärendet kommer att erkännas i Finland, ska de finska myndigheterna, om samma ärende har inletts senare här i landet, avbryta handläggningen tills det har klarlagts om det utländska beslutet kommer att erkännas i Finland.

Finska myndigheter får dock antingen låta bli att avbryta handläggningen eller fortsätta handläggningen av ett avbrutet ärende, om det kan visas att ett avgörande annars kommer att bli oskäligt försenat.

50 §

Tillämplig lag

I ett faderskapsärende ska finsk lag tillämpas.

51 §

Erkännande av utländska beslut

Ett beslut om faderskap som har meddelats i en främmande stat och som är giltigt i den staten erkänns i Finland utan särskild fastställelse.

Ett beslut som har meddelats av en myndighet i en främmande stat erkänns dock inte om

1) den utländska myndighetens behörighet inte var grundad på en parts hemvist eller boningsort, medborgarskap eller annan sådan anknytning som hade gett myndigheten grundad anledning att ta upp ärendet,

2) beslutet har meddelats mot en utebliven part och stämningsansökan eller motsvarande handling inte har överlämnats till denne i så god tid och på ett sådant sätt att han eller hon hade kunnat förbereda sitt svaromål,

3) beslutet strider mot ett finskt fader-

skapsbeslut i fråga om vilket rättegången har inletts före den rättegång som ledde till det utländska beslutet,

4) beslutet strider mot ett tidigare utländskt faderskapsbeslut som erkänns i Finland, eller

5) beslutet inte är förenligt med grunderna för Finlands rättsordning.

Som ett i 1 och 2 mom. avsett beslut betraktas ett beslut av en domstol eller en annan myndighet samt fastställelse eller registrering av annan rättshandling, om förhållandet mellan barnet och mannen till följd av åtgärden betraktas som ett faderskapsförhållande eller om ett faderskapsförhållande till följd av en sådan åtgärd anses upphävt i den stat där registreringen eller en annan åtgärd har utförts.

52 §

Fastställelse av utländskt beslut

Helsingfors hovrätt kan på ansökan fastställa, om ett utländskt beslut ska erkännas i Finland.

När hovrätten behandlar ett mål kan den ge barnet, fadern, modern eller någon annan tillfälle att bli hörd, om det är nödvändigt för att utreda frågan och det går att ta reda på personens vistelseort utan svårighet.

53 §

Bestämmelsernas subsidiära karaktär

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga endast om inget annat följer av lagen om erkännande av nordiska faderskapsavgöranden (352/1980).

54 §

Oförenlighet med grunderna för Finlands rättsordning

En bestämmelse i utländsk lag ska lämnas obeaktad, om tillämpningen av den skulle leda till ett resultat som är oförenligt med grunderna för Finlands rättsordning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag ska tillämpas även i sådana fall där barnet har fötts före lagens ikraftträdande.

Denna lag begränsar dock inte finska myndigheters internationella behörighet i de fall där barnet har fötts före lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om upphävande av v18 och 22 § i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Fråga därom, huruvida barn till kvinna, som är eller varit gift, är att anse som barn av hennes äktenskap, skall bedömas enligt lagen i den stat mannen vid tiden för barnets födelse tillhörde eller, om han då var död, senast tillhört.

(upphävs)

22 §

Huruvida ett barn utom äktenskap skall anses som barn i äktenskap vare sig på grund därav, att barnets föräldrar ingått äktenskap med varandra, eller i följd av annan omständighet, bedömes enligt lagen i den stat fadern tillhörde, då sådan omständighet inträffade.

(upphävs)